

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 25 มิถุนายน 2541

Viagra ผลผลิตของทุนวัฒนธรรม

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ภายหลังจากที่องค์กรอาหารและยาแห่งสหรัฐอเมริกา (Food and Drug Administration) อนุมัติให้ใช้สูตรยา Viagra ของบริษัท Pfizer ในปลายเดือนมีนาคม 2541 อย่างมีเงื่อนไข ยา Viagra สร้างปรากฏการณ์ใหม่ในอุตสาหกรรมยา ด้วยการขายชนิดน้ำเตห่าในทันทีที่ออกสู่ตลาด ในสหรัฐอเมริกา ยาชนิดนี้ขายในราคาเม็ดละ 8-12 ดอลลาร์ เพียงช่วงเวลาสองสัปดาห์แรกที่วางตลาด มีรายงานว่า แพทย์ได้สั่งให้คนไข้ใช้ยานี้ถึง 36,809 ราย (Time, May 11, 1998)

Viagra เป็นยาที่ช่วยกระตุ้นให้อวัยวะเพศชายแข็งตัว ทั้งนี้ด้วยการทำให้เส้นเลือดบริเวณองคชาตขยายตัว บรรดาชายที่มีปัญหา ‘ล้มมีรุ้โด’ จึงพากันร่ำหา Viagra หลายคน สุขสดชื่นหลังจากที่ได้ใช้ยานี้ บางคนประสบอาการ ‘ปิติสังวาส’ (orgasm) หลังจากที่มีได้พบมาหลายปี แต่บางคนผิดหวังที่ยังต้องเผชิญอาการ ‘ล้มมีรุ้โด’ ต่อไป อีกบางคนตายชบอภสตร์ที่เสพสังวาส สำนักข่าวระหว่างประเทศรายงานว่า มีคนตายจากการบริโภค Viagra แล้ว 16 คน (มติชน ฉบับวันที่ 11 มิถุนายน 2541) บางคนเป็นเพราะป่วยเป็นโรคหัวใจอยู่ก่อนแล้ว บางคนรับประทาน Viagra ร่วมกับยาชนิดอื่น โดยที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า Viagra เป็นต้นเหตุพื้นฐานของมรณกรรมในกรณีเหล่านี้

Pfizer ผู้ผลิต Viagra อ้างผลการทดลองภายในบริษัทว่า ยานี้ใช้ได้ผล 60-80% ซึ่งต้องฟังหูไว้หู เพราะเห็นธรรมชาติของบริษัทผู้ผลิตที่มักจะอ้างอิงอัตราสัมฤทธิ์ผลของยาสูงกว่าความเป็นจริง นอกจากนี้ Viagra ยังก่อให้เกิดผลข้างเคียงได้ อาทิเช่น อาการปวดศีรษะอันเกิดจากการเสพยาปริมาณมากเกินไป อาการตาพร่ามัวและเห็นภาพมีสีฟ้ามาปะปน อาการช็อกหรือเป็นลม เนื่องจากความดันโลหิตลดลงอย่างฮวบฮาบ อาการ ‘โดมีรุ้ล้ม’ เนื่องจากองคชาตแข็งตัวยาวนานถึง 4 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้น บางครั้งอาการ ‘ล้มมีรุ้โด’ เป็นอาการเบื้องต้นของโรคหัวใจ การร่วมเพศภายหลังจากการบริโภค Viagra อาจเป็นเหตุให้หัวใจวายได้

อาการ ‘ล้มมีรุ้โด’ นั้น เกิดแก่ชายทุกชาติทุกศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชายวัยกลางคนและชายสูงอายุ ตลาดของยา Viagra จึงกว้างใหญ่ไพศาลยิ่ง ในสหรัฐอเมริกา ประชากร

ชายที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปมีจำนวน 79 ล้านคน แต่ Pfizer มีได้หวังเพียงตลาดอเมริกันเท่านั้น หากยังหวังที่จะให้ Viagra ทะลุทะลวงทุกภาคส่วนของโลกอีกด้วย ทั้งนี้ Pfizer คาดว่า Viagra จะมียอดขายสูงถึง 2,000 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2543

ผลิตภัณฑ์ยาต่างเช่น Viagra กำลังก้าวล่วงเข้ามาสู่วิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์ อากาศ 'ลัมมิรู้โต' สร้างปัญหาชีวิตทางเพศแก่ครอบครัวจำนวนมาก หากพิจารณาในด้านดี Viagra จะช่วยให้ชีวิตสมรสของครอบครัวจำนวนไม่น้อยคืนสู่สภาพปกติ ในอีกด้านหนึ่ง ผู้ชายที่มีอัตราเกี่ยวกับความเป็นชาย อาจยึดถือ Viagra เป็น 'พลังปรมาณู' ที่อุมชู 'จ้าวโลก' ของตน ให้ผงาดเหนือสตรีทั้งปวง ชายในกลุ่มนี้อาจไม่ต้องการปลุกเร้าอารมณ์ทางเพศจากหญิง ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของ Viagra ปิดบังวาสนาไม่ใช่อารมณ์ที่ยากแก่การแสวงหาอีกต่อไป สำหรับชายที่มีโลกทรรศน์และชีวทรรศน์เช่นนี้ Viagra อาจไม่ก่อผลดีแก่ชีวิตครอบครัว

ชายจำนวนมาก ไม่จำกัดสัญชาติ เชื้อชาติ และศาสนาถือว่า การแข็งตัวขององคชาตเป็นสัญญาณแห่งความเป็นชาย ด้วยเหตุดังนี้ เมื่อเกิดอาการ 'ลัมมิรู้โต' จึงมีผลต่อชีวิตจิตใจและการดำรงชีวิต เนื่องจาก 'สัญญาณแห่งความเป็นชาย' หดสั้นไปนั่นเอง Viagra มีบทบาทในการเสริมสร้าง 'สัญญาณแห่งความเป็นชาย' ด้วยเหตุดังนี้ Viagra จึงก้าวล่วงเข้าสู่วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์และมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และระหว่างมนุษย์ในสังคม ในแง่นี้ Viagra มิได้มีฐานะเป็นเพียงผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรมเท่านั้น หากยังมีฐานะเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอีกด้วย

ในช่วงเวลาสองทศวรรษเศษที่ผ่านมา นี้ อุตสาหกรรมเภสัชกรรมเปลี่ยนโฉมไปเป็นอันมาก แต่เดิมบริษัทยามุ่งคิดค้นและผลิตยาที่ใช้รักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยต่างๆ เป็นสำคัญ ในปัจจุบัน บริษัทยาผันทรัพยากรสัดส่วนสำคัญในการพัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรมที่ใช้เสริมสร้างศักยภาพและบุคลิกลักษณะบางด้านของมนุษย์ ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรมประเภทนี้ เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า *Life-style Drugs* อันมิใช่ 'ยารักษาชีวิต' หากแต่เป็น 'ยาเพื่อการดำรงวิถีชีวิต'

ดังตัวอย่างของ *Life-style Drugs* ได้แก่ ยาลดความอ้วน ยาแก้ปัญหาคอความจำเสื่อม ยาแก้ปัญหาคอความหวาดระแวง ยาแก้ปัญหาคอภาวะกดดันทางจิต ยารักษาโรคผมร่วง ยาปลูกผม ยาลดรอยย่นบนใบหน้า ฮอริโมนเพื่อการเติบโต ยาเสริมความเต่งตึงของผิวหนัง ฯลฯ

แต่การขีดเส้นแบ่งระหว่าง 'ยาเพื่อรักษาชีวิต' กับ 'ยาเพื่อการดำรงวิถีชีวิต' มิใช่เรื่องง่าย บางคนอาจถือว่า ความอ้วนเป็น 'โรค' ซึ่งมีอันตรายต่อชีวิต ยาลดความอ้วนน่าจะนับเนื่องในจำพวก 'ยาเพื่อรักษาชีวิต' มากกว่า 'ยาเพื่อการดำรงวิถีชีวิต' ข้อถกเถียงในประเด็นนี้ ในท้ายที่สุดแล้วก็ต้องตกลงกันให้ได้เสียก่อนว่า สภาวะอันเป็นปกติวิสัย (normality) นั้นเป็นอันใด

เหตุใดบริษัทยาจึงแข่งขันกันผลิต *Life-style Drugs* ?

พัฒนาการทางเศรษฐกิจมีส่วนเกื้อกูลให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ สังคมมนุษย์จำนวนมากได้พัฒนาจนมีความมั่งคั่งในระดับที่พ้นไปจากระดับพอประทังชีวิต แม้มนุษย์โลกจะยังมีปัญหาความยากจนอยู่ก็ตาม แต่ในสังคมที่ค่อนข้างมั่งคั่ง มนุษย์เริ่มต้องการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความต้องการ *Life-style Drugs* ฐานะทางเศรษฐกิจเกื้อกูลต่อการก่อเกิดของความต้องการดังกล่าวนี้

มองจากแง่มุมของบริษัทยา ตลาดของ 'ยาเพื่อรักษาชีวิต' เริ่มมีขีดจำกัดเนื่องเพราะการแข่งขันที่รุนแรงระหว่างบริษัทยาด้วยตนเอง บริษัทยาส่วนใหญ่หันไปพัฒนาและคิดค้น *Life-style Drugs* เพราะตระหนักถึงความต้องการของตลาด หากสามารถพัฒนาและคิดค้นได้ก่อน ย่อมสามารถยึดครองตลาดได้ก่อน ในขณะที่ช่องทางในการพัฒนา 'ยาเพื่อรักษาชีวิต' เริ่มตีบตัน เพราะมีการผลิตยาที่ใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บที่สำคัญๆ เกือบหมดแล้ว แต่ช่องทางในการพัฒนาและคิดค้น *Life-style Drugs* ยังมีอยู่อีกมาก ในประการสำคัญ *Life-style Drugs* เกี่ยวพันกับวิถีการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงเกี่ยวพันกับวิถีการดำเนินชีวิต หาก *Life-style Drugs* สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตได้ บริษัทผู้ผลิตย่อมมีรายได้และกำไรมหาศาล ยุทธศาสตร์ของบริษัทยาจึงอยู่ที่การพัฒนาและคิดค้น *Life-style Drugs* เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของมนุษย์

เมื่อ Pfizer ค้นพบสูตรยากระตุ้นการแข็งตัวขององคชาติ มีการถกเถียงภายในองค์กรว่า จะตั้งชื่อยาใหม่อะไร ในที่สุด ก็เลือกชื่อ Viagra ซึ่งเป็นคำประสมระหว่าง Vigor + Niagara ไม่มีอรรถาธิบายอย่างเป็นทางการว่า เหตุใดบริษัทผู้ผลิตจึงเลือกชื่อนี้ นิตยสารบางฉบับรายงานข่าวชนิดให้เข้าใจเอาเองว่า อาการปิตัสวาสอันเกิดจากการใช้ยานี้ จะทำให้น้ำสุจิหลังไหลประจุหนึ่งอาการพวยพุ่งของน้ำตกไนแอการา

ข้อที่ Pfizer กังวลก็คือ การใช้ยา Viagra ขัดต่อคำสอนทางศาสนาหรือไม่ หาก Pfizer ต้องเผชิญกับการต่อต้านจากฝ่ายศาสนจักร เส้นทางของ Viagra ต้องพานพบขวากหนามอย่างสำคัญ ด้วยเหตุนี้ Pfizer จึงส่งผู้แทนเข้าพบเจ้าหน้าที่สำนักงานกำกับดูแลยาอย่างลับๆ เมื่อได้รับไฟเขียวจากสำนักงานกำกับดูแลยา Pfizer ก็เริ่มทำการผลิต Viagra ก่อนที่ Food and Drug Administration (FDA) จะอนุมัติสูตรยาเสียอีก เมื่อ FDA อนุมัติสูตรยาในช่วงปลายเดือนมีนาคม 2541 Viagra ก็วางตลาดทั่วสหรัฐอเมริกาเกือบโดยทันที

ในขณะที่สำนักงานกำกับดูแลยาเปิดไฟเขียวแก่การผลิตและการบริโภคยากระตุ้นการแข็งตัวขององคชาติ กลับต่อต้านการคุมกำเนิด อันเป็นเหตุให้บริษัทยาไม่กล้าลงทุนผลิตยาคุมกำเนิด ที่รู้จักกันในชื่อ Emergency Contraception ซึ่งเป็นยาป้องกันการตั้งครรภ์ หาก

รับประทานยานี้ภายใน 72 ชั่วโมงหลังการร่วมเพศ ที่พรรคินของสำนักวาติกันดังกล่าวนี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่า แสดงถึงอคติที่มีต่อสตรี (Gender Bias)

โลกกำลังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปในทางที่ทุนวัฒนธรรมมีความสำคัญมากขึ้น ณ บัดนี้ ทุนวัฒนธรรมได้คือบุคลากรเข้าสู่อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เภสัชกรรมแล้ว ดังที่นิตยสาร *Business Week*(May 11, 1998) กล่าวว่า ยุคสมัยของเราเป็น *The New Era of Life-Style Drugs*